

LAITESUKELLUSKOKEILUN TOTEUTTAMINEN

Janne Ruohonen

Opinnäytetyö

Helmi­kuu 2007

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tekijä(t) RUOHONEN, Janne	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 49	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen saakka	
Työn nimi LAITESUKELLUSKOKEILUN TOTEUTTAMINEN		
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) PAUKKU, Päivi		
Toimeksiantaja(t) Experiencelt Oy Ltd		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työn tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa laitesukelluskokeilu. Tapahtuma toteutettiin yhteistyössä Experiencelt Oy Ltd:n kanssa. Kohderyhmänä olivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijat sekä henkilökunta. Tarkoituksena oli myös pohtia sukellusmatkailua osana liikuntamatkailua sekä laitesukelluskokeilujen roolia sukelluskeskuksen liiketoiminnassa.</p> <p>Sukelluskokeilu järjestettiin 18.11.2006 Jyväskylän kaupungin uimahallissa, Aalto Alvarissa. Ennen sukellusta kaikki viisi osallistujaa täyttivät kyselylomakkeen, jolla tiedusteltiin ennakkotietoja ja mielikuvia laitesukelluksesta sekä odotuksia sukelluskokeilusta. Aamupäivän aikana osallistujat oppivat välttämättömät perustiedot ja -taidot laitesukelluksesta, minkä jälkeen opittuja taitoja kokeiltiin altaassa. Tapahtuma onnistui hyvin ja sai osallistujilta positiivisen palautteen.</p> <p>Koska sukelluskokeilu suunniteltiin ja toteutettiin kansainvälisen sukellusjärjestön, PADI:n ohjeiden mukaan, voidaan työtä käyttää apuna järjestettäessä vastaavanlaisia tapahtumia. Sukelluskokeilun toteutuksen kuvauksesta voi myös löytää vinkkejä käytännön koulutukseen. Kokeilun myötä toimeksiantaja sai arvokasta lisätietoa laitesukelluskokeilujen merkityksestä liiketoiminnassa markkinoinnin näkökulmasta. Erityisesti opiskelijoiden tuntemus asiakassegmenttinä lisääntyi. Toimeksiantaja sai myös myyntituloja sekä yrityksen tunnettavuus opiskelijoiden keskuudessa kasvoi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Laitesukelluskokeilu, sukeltaminen, liikuntamatkailu		
Muut tiedot		

Author(s) RUOHONEN, Janne	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 49	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title ORGANIZING A DISCOVER SCUBA DIVING EXPERIENCE		
Degree Programme Degree Programme in Tourism		
Tutor(s) PAUKKU, Päivi		
Assigned by Experiencelt Oy Ltd		
Abstrac The purpose was to plan and organize a Discover Scuba Diving experience. The event was organized in co-operation with Experiencelt Oy Ltd. The target group consisted of the students and personnel of the Jyväskylä University of Applied Sciences, School of Tourism and Services Management. A secondary purpose was to deliberate the role of dive travel as a part of sport tourism and Discover Scuba Dive programs in the dive center business. The diving took place on Saturday 18 November in the swimming hall of Jyväskylä. Before the diving all five participants filled in a questionnaire about their expectations related to scuba diving and to their first diving experience. After learning the basic knowledge and skills of scuba diving, the participants were able to try scuba diving in a pool. The whole event succeeded well and got a positive feedback. Because this Discover Scuba Dive experience was organised following the guidelines of an international diving organisation PADI, the work can be taken advantage of when planning similar events. From the description of the actual implementation of the event one can also find useful tips for the teaching in practice. The client's knowledge about Discover Scuba Dives as a means of marketing increased. Especially more information about students as a target group was gained. The company had also extra income and it became more known among students.		
Keywords Discover Scuba Dive, diving, sport tourism		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	ULKOILU- JA VAPAA-AJANLIIKE EXIT	5
2.1	EXIT:N ELÄMÄNTEHTÄVÄ.....	6
2.1.1	<i>Toiminta-ajatus</i>	6
2.1.2	<i>Arvot</i>	7
2.1.3	<i>Visio</i>	8
2.2	TOIMINTASTRATEGIAT	8
3	SUKELLUSMATKAT OSANA LIIKUNTAMATKAILUA	10
4	PADI – PROFESSIONAL ASSOCIATION OF DIVING INSTRUCTORS	15
4.1	HISTORIAA	15
4.2	KOULUTUS	16
4.3	SUKELLUSBISNEKSEN 3 E:TÄ	17
5	DISCOVER SCUBA DIVING – LAITESUKELLUSKOKEILU	20
5.1	STANDARDIT	20
5.1.1	<i>Osallistumisvaatimukset</i>	21
5.1.2	<i>Olosuhteet, syvyys ja vaatimukset kouluttajalle</i>	21
5.1.3	<i>Osallistujamäärät ja varusteet</i>	22
5.2	LAITESUKELLUSKOKEILUN ROOLI SUKELLUSKESKUKSEN TOIMINNASSA	23
6	LAITESUKELLUSKOKEILUN JÄRJESTÄMINEN	25
6.1	SUUNNITTELU.....	25
6.2	MAINONTA	25
6.3	ENNAKKOKYSELY SUKELTAMAAN LÄHTIJÖILLE.....	26
6.4	TOTEUTUS	27
6.5	PALAUTE.....	29
7	POHDINTA	31
	LÄHTEET	34
	LIITTEET	35
	LIITE 1. PADI WORLDWIDE CERTIFICATION HISTORY	35

	2
LIITE 2. SUORITETUT PERUSKURSSIT ALUEITTAIN VUOSINA 2000–2005	36
LIITE 3. TOTEAMUS RISKEISTÄ JA VASTUUSTA	37
LIITE 4. TERVEYSSELVITYSLOMAKE	38
LIITE 5. TULE KOKEILEMAAN LAITESUKELLUSTA – MAINOS.....	39
LIITE 6. ENNAKKOKYSELYLOMAKE SUKELTAMAAN LÄHTIJÖILLE	40
LIITE 7. PALAUTELOMAKE.....	41
LIITE 8. KUVIA SUKELLUSKOKEILUSTA.....	42

KUVAT

Kuva 1. Sukellusmatka yhdistää loman ja harrastuksen.....	13
Kuva 2. Koulutustasot.....	16
Kuva 3. Sukellusvarusteet	18

1 JOHDANTO

Ryhmä sukeltajia kelluu pinnalla veneensä vieressä. Kaikki ovat valmiina, kun viimeinenkin liukuu kumiveneen laidalta veteen. Joukon johtaja näyttää kaikille ok-merkkiä tiedustellakseen, ovatko sukeltajat valmiina painumaan pinnan alle. Vastauksena kuusi kättä kohoaa näyttämään myös ok-merkkiä. Sitten johtajan peukalo kääntyy osoittamaan alas, ja kohta veden pinnalla on enää joukko ilmakuplia. Pinnan alla vallitsee täydellinen rauha. Sukeltajat säätävät ilmaa liiveihinsä ja tuntevat kelluvansa painottomina lähellä pohjaa. Näkyvyys on erinomainen, ja sukeltajat voivat kaikki nähdä toisensa. Sitten ryhmä alkaa rauhallisesti liukua kohti syvyyksiä. Kohta he saavuttavat toisen maailmansodan aikana uponneen sota-aluksen hylyn. Hetkeä myöhemmin he kohtaavat vaikuttavan näyn: heidän eteensä alkavat syvyyksistä ilmestyä vanhan sotalaivan jylhät muodot. Ryhmä sukeltaa lähemmäs tutkimaan pohjassa lepäävää hylkyä tykkeineen, tutkineen ja muine kiinnostavine yksityiskohtineen. Puoli tuntia myöhemmin pintaan poreilevat ilmakuplat lähestyvät jälleen venettä. Pinnalle ilmestyy pää toisensa jälkeen, ja innostunut puheensorina alkaa, kun sukeltajat jakavat kokemuksiaan juuri päättyneeltä loistavalta sukellukselta.

Tämän kaltaisista sukellusretkistä alkoi myös opinnäytetyöni aiheen valinta. Olimme kesällä 2006 sukeltamassa toimeksiantajayritykseni Experiencelt Oy Ltd:n toisen omistajan, Olli Lapin, kanssa. Myös Lappi on suorittanut matkailualan tutkinnon Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja opinnoistani keskustellessamme hän ehdotti, että tekisin opinnäytetyöni Exit:lle. Sukelluksen ystävänä minulle oli luonnollista, että aihe olisi jotain sukeltamiseen liittyvää. Päätimme järjestää laitesukelluskokeilun, jotta useammat ihmiset saisivat mahdollisuuden aloittaa tutkimusmatkan vedenalaisen maailman saloihin.

Liikuntamatkailu omana matkailun osa-alueenaan on kansainvälisesti erittäin merkittävä ja nopeasti kasvava toimiala. Ihmiset hakevat uusia elämyksiä entistä enemmän tekemisen ja aktiivisen osallistumisen kautta, jolloin liikuntamatkailulla on valtavasti mahdollisuuksia tarjottavana. Tämän päivän matkaili-

jalla on myös enemmän rahaa ja aikaa käytössään sekä ennen kaikkea halua sijoittaa niitä matkailuun. Osana liikuntamatkailua sukellusmatkat tuovat tyydytystä sukelluksen harrastajien tarpeisiin. Maailmassa on lähes rajaton määrä sukelluskohteita, joten uusia ja erilaisia sukelluselämyksiä riittää aktiivisimmallekin sukellusmatkailijalle. Laitesukelluskokeilu on tehokas ja innostava tapa saattaa lajin pariin uusia ihmisiä, jotka harrastusta jatkaessaan mahdollisesti ottavat osaa myös sukellusmatkailuun.

Työ käsittää laitesukelluskokeilun järjestämisen aina asiakkaiden hankinnasta itse tapahtuman suunnitteluun, toteutukseen ja raportointiin. Alussa esitellään yhteistyökumppanini Experiencelt Oy Ltd eli Exit ja tutustutaan sukeltamiseen matkailun näkökulmasta ja sen rooliin osana liikuntamatkailua. Lisäksi työssä pohditaan sukelluskokeilun osuutta sukelluskeskuksen ja –kurssien markkinoinnin välineenä. Työ esittelee myös suurimman maailmanlaajuisen sukellusorganisaation, PADI:n (Professional Association of Diving Instructors) ja sen luomat standardit laitesukelluskokeilujen järjestämiselle. Näiden säädösten puitteissa järjestämäni sukelluskokeilun vaihekohtainen raportti ja saamani asiakaspalaute päättävät työn. Työ sisältää myös runsaasti kuvia järjestetystä sukelluspäivästä. Parhaimmillaan työ innoittaa uusia ihmisiä osallistumaan laitesukelluskokeiluun ja sitä kautta aloittamaan tutkimusmatkansa vedenalaisen valtakuntaan.

2 ULKOILU– JA VAPAA-AJANLIIKE EXIT

Experiencelt Oy Ltd eli Exit on Jyväskylän keskustassa toimiva ulkoilu- ja vapaa-ajan palveluita tarjoava erikoisliike. Exit:n lajeja ovat ulkoilu, retkeily, pyöräily, melonta, kiipeily ja sukellus, joiden tiimoilta asiakkaat voivat hankkia koulutusta sekä varusteita. Exit:n henkilökunnan kanssa asiakkaat pääsevät myös kokeilemaan näitä lajeja turvallisesti alan ammattilaisten opastuksella. Lisäksi yritys tarjoaa ohjelmapalveluita sekä kiipeily- ja sukellusmatkoja. Exit:n huolto- tiimi huoltaa ja ylläpitää edellä mainittujen urheiluvarusteiden lisäksi myös kuntosalilaitteita. (Lappi 2006.)

Experiencelt Oy Ltd perustettiin keväällä 2003, jolloin yhtiökumppaneina aloittivat Olli Lappi, Juhani Keski-Rahkonen ja Juha Marttila. Tuolloin Exit myi lähinnä ulkoilu – ja retkeilyvarusteita, mutta kiipeilytoiminta tuli mukaan nopeasti Lapin aloitteesta. Ohjelmapalvelut ovat myös kuuluneet valikoimaan alusta asti. Keväällä 2004 Exit sai kauan kaivatun vahvistuksen, kun huoltotiimi alkoi tarjota polkupyörähuoltoa. Tuolloin alettiin kehittää myös yhteistyötä urheilu- ja hyvinvointikeskusten kanssa kuntosalilaittehuoltojen myötä. Seuraavana vuonna 2005 yhteistyö osoittautuikin hyväksi valinnaksi, sillä salihuoltojen määrä kasvoi merkittävästi. Samana vuonna polkaistiin spinning-kenkien myynti kunnolla käyntiin. (Lappi 2006.)

Sukellustoiminta alkoi Exit:ssä sen ensimmäisenä toimintavuonna 2003. Tuolloin silloinen osakas Juha Marttila oli vastuussa sukeltamisesta. Vuonna 2005 Marttilan lopetettua yrityksessä aloitti ulkopuolinen sukelluskouluttaja, ja laji siirtyi Lapin vastuulle. Sukellustoiminta kehittyi, ja Exit koulutti parikymmentä uutta sukeltajaa edellisvuosien muutaman sijaan. Vuonna 2006 sukelluskouluttaja vaihtui jälleen, ja laji kasvatti suosiotaan entisestään. Kuluvana vuonna oppilaita on ollut jo yli viisikymmentä. (Lappi 2006.)

Nykyään Exit järjestää vuosittain viidestä kymmeneen sukelluksen peruskursseja, joiden lisäksi järjestetään jatkokursseja ja sukelluskokeiluja. Kauden aikana huhtikuusta marraskuuhun toimintaan kuuluvat myös keskiviikkosukelluk-

set, jolloin lähdetään ryhmässä tutustumaan Keski-Suomen sukelluskohteisiin. Exit:stä voi myös hankkia kaikki sukelluksessa tarvittavat laitteet sekä huollattaa ne. (Lappi 2006.)

Kuluvaan vuoteen 2007 mennessä yrityksen myynti on vakiintunut. Tähän asti myynti on kasvanut vuosi vuodelta merkittävästi. Polkupyörähuolto on niin ikään vakiinnuttanut suosionsa. Muut osa-alueet ovat sen sijaan rajussa kasvussa: spinning-kenkien myynti on kaksinkertaistunut viime vuoteen verrattuna, ja kuntosalihuolto on sekin lisääntynyt. (Lappi 2006.)

2.1 Exit:n elämäntehtävä

Yrityksen menestymiselle on olennaista, että se hallitsee toimintaympäristönsä ja reagoi sen muutoksiin. Kaikkiin muutoksiin se ei kuitenkaan voi reagoida eikä muuttaa omaa toimintaansa jokaisen ympäristössä tapahtuvan muutoksen myötä. Tässä yritystä ohjaa sen elämäntehtävä. Kamensky (2004, 47–48) näkee elämäntehtävän perimmäisenä kysymyksenä yrityksen toiminnassa, samoin kuin ihmisen henkilökohtaisessakin elämässä. Ajan kuluessa ja ympäristön muuttuessa elämäntehtävästä saattaa löytyä selitys, miksi jotain tehtiin tai jätettiin tekemättä.

Elämäntehtävä koostuu kolmesta osa-alueesta: toiminta-ajatuksesta, arvoista ja visiosta. Edelleen Kamenskyn (2004, 49) mukaan ne ovat yrityksen strategisen arkkitehtuurin pysyvimmät ja arvoperusteisimmat elementit. Elämäntehtävän osa-alueet tukevat toisiaan ja antavat näin perustan yrityksen muulle strategialle.

2.1.1 Toiminta-ajatus

Toiminta-ajatus on organisaation sielu. Se kertoo, miksi yritys on olemassa. Kamensky (2004, 49–50) asettaa hyvälle toiminta-ajatukselle kaksi vaatimusta: se on niin kantava, että se pystyy ohjaamaan toimintaa ja se on pysyvin elementti yrityksen strategiassa. Toiminta-ajatus ei kuitenkaan saisi olla liian

laaja, koska silloin se ei enää pysty ohjaamaan toimintaa tarpeeksi. Toisaalta liian suppea toiminta-ajatus saattaa vanheta nopeasti, eikä se tällöin voi olla pysyvintä yrityksen strategiassa.

Exit mahdollistaa usean, niin rauhallisen kuin vauhdikkaankin, lajin harrastamisen. Uusia lajeja pääsee kokeilemaan ohjatusti ja turvallisesti, kun taas vanhoihin mieltymyksiin saa varusteita ja niiden huoltoa. Asiakkaille halutaan tarjota onnistumisen ja itsensä ylittämisen elämyksiä. Lappi tiivistää Exit:n toiminta-ajatuksen seuraavasti:

Exit:n toiminta-ajatuksena on luoda ulkoilun, liikunnan, terveiden elämäntapojen ja ihmissuhteiden avulla pala parempaa maailmaa.

2.1.2 Arvot

Arvot ovat yrityksen toimintaa ohjaavia periaatteita. Niistä kuvastuvat yrittäjien ja henkilöstön maailmankatsomus ja heidän tärkeinä pitämänsä asiat. Arvot eivät sinällään vaadi minkäänlaista oikeutusta, vaan niillä on merkitystä yritykselle itselleen, eikä niitä tarvitse kyseenalaistaa. Arvojen mukaan toimitaan, vaikka siitä ei olisikaan välittömästi mitään hyötyä. Jopa hetkellisen haitan uhalla hyvästä arvosta ei luovuta. Yrityksellä voi olla useita arvoja. Näin ollen tärkeimmistä arvoista käytetään nimitystä perusarvo. (Kamensky 2004, 54–55).

Pienenä yrityksenä Exit pyrkii keskittymään yksilölliseen ja joustavaan palveluun. Asiakkaan toiveiden mukaan esimerkiksi kurssien ja kokeilujen toteutustapa voi tietyissä rajoissa vaihdella suuresti. Tärkeää on, että kaikki nauttivat tekemästään.

Exit:n perusarvoja ovat luotettavuus, turvallisuus, huumori, hyvä palvelu ja asiakastyytyväisyys. Lisäksi arvostetaan toiminnan tehokkuutta ja tuloksellisuutta sekä tiimityötä.

2.1.3 Visio

Visio on yrityksen tulevaisuuden tahtotila. Vision tulee olla vahva ja kunnianhimoinen tavoite, jonka eteen henkilöstö motivoituu tekemään parhaansa. Kuitenkin muutkin elämäntehtävän osat, myös visio on arvoperusteinen: visio on juuri niin hyvä, kuin yritys ja sen henkilöstö näkevät sen olevan. (Kamensky 2004, 60.)

Kaikki kolme edellä mainittua elämäntehtävän osa-aluetta linkittyvät tiiviisti toisiinsa:

”Toiminta-ajatuksen pohjalta yrityksen arvot ohjaavat toimintaa kohti visiota”

– Mika Kamensky

Exit:n visiona on olla Keski-Suomen paras sukellus – ja kiipeilyelämyksiä tarjoava yritys sekä maan johtava polkupyörien ja kuntosalilaitteiden huoltaja.

2.2 Toimintastrategiat

Suunnitelmallisen liiketoiminnan harjoittamisen kulmakivenä ovat huolellisesti luodut strategiat. Niiden valintaa edeltää aina perusteellinen analyysien sarja: toimintaympäristö ja omat tavoitteet on tunnettava hyvin ennen strategisten valintojen tekemistä.

Michael E. Porterin perusstrategia-ajattelun mukaan viime kädessä on olemassa vain muutama perusstrategia. Ne ovat kustannusjohtajuus-, differointi- eli erilaistamis- sekä fokusointi- eli keskittämisstrategiat. Fokusoinninkin on lopulta johdettava jompaankumpaan edellä mainituista, joten perusstrategioista jäljelle jää kahtiajako kustannusjohtajuuteen ja differointiin. (Kamensky 2004, 225.)

Kustannusjohtajuuden valinnut yritys toimii kilpailijoitaan alhaisemmilla kustannuksilla. Asiakas valitsee kustannusjohtajan tuotteen valikoimasta juuri alhaisen hinnan, ei niinkään yksilöllisten ominaisuuksien vuoksi. Sen sijaan differointistrategiaa toteuttava yritys, kuten juuri Exit, myy palvelujaan muita korkeammalla hinnalla, mutta tarjoaa asiakkaalleen jotain sellaista lisäarvoa, josta tämä on valmis maksamaan. Exit:n tavoin monille pienille erikoisliikkeille on tyypillistä juuri differointi. Tuotteet ovat äärimmäisen laadukkaita, ja niillä on alan piireissä jopa statusarvoa. Tuotteen itsensä lisäksi differointiin liittyy myös esimerkiksi erilaiset lisäedut kuten takuu ja huolto. Edelleen asiakkaan Exit:stä hankkimiin tuotteisiin liittyy myös niiden käyttömahdollisuus. Esimerkiksi sukeltamista harrastava asiakas ei vain osta kurssia tai laitteita, vaan pääsee halutessaan mukaan myös sukellusretkille Exit:n keskiviikkosukelluksilla. Näillä sukellusretkillä Exit veloittaa vain mahdollisesta laitteiden vuokrasta, ja esimerkiksi kohdetuntemus ja opastus tulevat asiakkaalle lisäarvona. Tällöin asiakas kokee voimakasta yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tapaa muita lajin ystäviä.

3 SUKELLUSMATKAT OSANA LIIKUNTAMATKAILUA

Liikuntamatkailun merkitys kansainvälisillä markkinoilla on viime vuosikymmeninä kasvanut rajusti. Vaikka liikuntamatkailun voidaan katsoa saaneen alkunsa jo antiikin olympialaisista, on siitä alettu puhua omana matkailun muotonaan vasta 1980-luvulta lähtien. Liikuntamatkailun kansainvälisen tutkimus- ja kehittämisorganisaation STIC:n (Sport Tourism International Council) arvion mukaan liikuntamatkailun merkitys on nykyään jopa kolmanneksen kaikesta matkailusta. (Vehmas 2001, 6.)

Erään määritelmän mukaan liikuntamatkailu on matkailua, jossa ulkopaikkuntalaiset hyödyntävät kohdealueen liikuntapalveluja. Motiivina voi tällöin olla paitsi liikunta-aktiviteetteihin tai -tapahtumiin osallistuminen myös niiden seuraaminen. Matkailijan fyysinen suorittaminen ei siis ole kynnyskysymys, vaan tärkeintä on, että matka kokonaisuutena liittyy jotenkin liikuntaan. Tyypillinen liikuntamatkailija on aktiivinen, perheetön, kaupungissa asuva, hyvin toimeentuleva ja ylemmän keskiluokan mies. (Verhelä & Lackman 2003, 125–127.)

Liikuntamatkailu voidaan jakaa kolmeen päätyyppiin: aktiivinen liikuntamatkailu, passiivinen liikuntamatkailu ja nostalgiamatkailu. Aktiivinen liikuntamatkailija osallistuu itse liikunnan harrastamiseen. Matkalle lähdön motiivina voi tällöin olla pelkästään oman suosikkiliikunnan harrastaminen, kuten laskettelu, golfaus tai vaikkapa juuri sukeltaminen. Liikunta voi olla myös toissijainen matkustusmotiivi, jolloin muun toiminnan ohessa matkailija osallistuu liikunta-aktiviteetteihin. (Verhelä & Lackman 2003, 128–129.)

Passiivisessa liikuntamatkailussa ei osallistuta itse fyysiseen liikuntasuoritukseen vaan seurataan sitä yleisön puolelta. Hyvänä esimerkkinä on matka seuraamaan urheilukilpailuja paikan päälle. Vaikka aktiivisessakin liikuntamatkailussa käytetään paljon rahaa erilaisiin matkailupalveluihin, passiivisessa liikuntamatkailussa on monesti kyse paljon suuremmista raha- ja ihmisvirroista.

Esimerkiksi jalkapallon maailmanmestaruuskisat, Formula 1 – osakilpailut ja olympialaiset ovat suuren luokan kansainvälisiä tapahtumia, joissa liikkuu ihmisten lisäksi valtavasti rahaa. (Emt, 129–131.)

Kun matkustetaan tutustumaan esimerkiksi urheilumuseoihin tai tunnettujen urheilijoiden tai joukkueiden kotipaikoille on kyse nostalgiamatkailusta. Matkan aikana ei välttämättä itse urheilla eikä seurata urheilukilpailuja, mutta kohteella on jokin syvempi merkitys kävijälleen. Nostalgiamatka voi olla vaikka jossain olympiakaupungissa vietetty viikko, jonka aikana tutustutaan olympiamuseoon ja eri lajien suorituspaikkoihin. Myös esimerkiksi fanikerhojen tapaamiset ovat nostalgiamatkailua. (Emt, 131)

Liikuntamatkailussa ei läheskään aina ole kyse puhtaasti vain liikuntamatkailusta. Matkaan saattaa sisältyä niin terveys- ja hyvinvointimatkailun, kuin luontomatkailunkin piirteitä. Mitä enemmän liikuntamatkailija kuluttaa vaikkapa terveydenhuollon palveluja, sitä lähempänä terveysmatkailua ollaan. Erilaisten liikuntalomien kokonaisuuteen saattaa kuulua paljonkin hoitoja, hierontaa tai fysiologien opastusta. Toisaalta maastossa liikkueensa matkailija saattaa unohtaa edes harrastavansa liikuntaa ihaillessaan maisemia ja luonnon kauneutta. Matka saattaakin olla tasapuolinen yhdistelmä kaikkea kolmea edellä mainittua.

Sukellusmatkailu

Sukellusmatkailun voidaan katsoa olevan liikuntamatkailua, mutta vähintään yhtä paljon siinä on luontomatkailun piirteitä. Toivovathan sukeltajat matkakohteensa sukelluspaikoilla näkevänsä värikkäitä kaloja ja koralleja sekä jyliä luonnon muodostelmia, kuten luolia ja seinämiä. Joissain tapauksissa matkustusmotiivina voi olla myös kiinnostus historiaan ja kulttuuriperintöön. Merien pohjassa makaa näet lukematon määrä hylkyjä menneiltä vuosisadoilta. Suuri osa on vieläpä tarpeeksi matalalla virkistyssukeltamiseen, ja poikkeuksia lukuun ottamatta vanhoillekin hyllylle on luvallista sukeltaa. Varmasti harvat sukeltajat mieltävät olevansa liikuntamatkailijoita, sillä monesti motivaatio sukeltamiseen on peräisin jostain muusta kuin liikunnasta. Kuitenkin sukeltaminen on tehokas liikuntasuoritus siinä missä muutkin lajit. Usein liikunta tulee ikään

kuin huomaamatta kaupanpäälle, sillä sukeltaessa huomio kiinnittyy vedenalaisen luonnon tarkkailemiseen.

Hudson (2003, 142) jakaa sukellusmatkailijat kolmeen ryhmään: ”hard core”, ”tourist” ja ”potential”. Kaikilla ryhmillä on jokseenkin erilainen suhde sukeltamiseen. Tosiharrastajat (hard core) kaipaavat sukelluksiltaan haasteita ja mielenkiintoista ja eksoottista nähtävää. Heidän voisi kuvitella vaativan enemmän laatua ja onnistumisia kuin satunnainen sukeltaja (tourist), jolle pelkkä sukellus sinällään on mielihyvää tuottava elämys. Heille sukeltaminen ei kuitenkaan ole pääasiallinen tarkoitus, vaan loman aikana tehdään paljon muutakin. Kolmas ryhmä, potentiaaliset sukeltajat, saattavat kokeilla sukellusta hetken mielihoiteesta nähdäkseen pitävätkö he siitä vai eivät. Välttämättä he eivät koskaan edes aloita sukelluksen harrastamista. Juuri potentiaaliset sukeltajat osallistuvat laitesukelluskokeiluihin, joista kerrotaan tarkemmin pääluvussa viisi. Pääpiirteissään sukeltajien motivaatio voi vedenalaisen luonnon ohella olla jotain seuraavista: halu kokeilla epätavallista lajia, seikkailun tai itsensä ylittämisen halu, sukeltamisen imago extreme-urheilulajina, kiinnostus meribiologiaan tai muihin tieteenaloihin tai vedenalainen valokuvaus.

Sukellusmatkailuun ja sukeltamiseen yleensä liittyy vahvasti myös vastuu luonnosta. Eri sukellusjärjestöillä on jatkuvasti kampanjoita ja projekteja vedenalaisen ekosysteemin suojelemiseksi, muun muassa Project A.W.A.R.E., Reef Relief, Ocean Watch ja Turtle Trax. Myös sukelluskursseilla uusille sukeltajille opetetaan, kuinka heidän tulee toimia välttääkseen vahingoittamasta vedenalaista elämää. Tuhoa voi aiheutua muun muassa huolimattomasta sukellusalusten ankkuroinnista etenkin koralliriutoilla sekä roskaamisesta. Harmittomaltakin tuntuva muovin palanen saattaa kulkeutua vuosikymmeniä eläneen merikilpikonnin suuhun ja tappaa tämän. Lisäksi esimerkiksi huono nosteen hallinta ja räpylöiden potkut saattavat tuhota arvaamattoman paljon kasvustoa. Myös matkamuijien keräily merenpohjasta ja saalistaminen saattaa kiihdyttää hienonkin sukelluskohteen vetovoiman nopeasti. Jotta sukelluskohteet säilyisivät mielenkiintoisina myös tuleville sukeltajille, tulisi kaikkien noudattaa sukeltamisen kultaista sääntöä: ota mukaasi vain muistoja ja valokuvia, jätä jälkeesi vain ilmakuplia! Suuren luonnonsuojelun saaman huomion takia sukeltamisen osalta voidaan hyvinkin puhua myös luontovastuullisesta mat-

kailusta. Vaikutukset muuhun kuin luontoon, kuten sosiaaliset – ja taloudelliset vaikutukset, eivät sukellusmatkailun osalta eroa paljon muusta matkailusta.

Maailman suosituimmat sukelluskohteet ovat trooppisten vesien alueet eri puolilla maailmaa. Tunnetuimpina sukellusparatiiseina ovat jo pitkään olleen muun muassa Karibia, Punainen meri ja Australian suuri valliriutta Great Barrier Reef. Näiden lisäksi esimerkiksi Aasia ja muut Tyynen meren alueet ovat kasvattaneet suosiotaan huimasti. Pitkään suosiossa olleiden kohteiden menettäessä mielenkiintonsa sukeltajat hakeutuvat vielä koskemattomina odottaville alueille. Kuitenkin myös näille kohteille on ajan saatossa odotettavissa sama kohtalo. Monilla loistavilla sukelluspaikoilla matkailua rajoittaa myös alueen epävakaat ja turvattomat olot. Näin on esimerkiksi monissa Afrikan ja Etelä-Amerikan maissa.

Kuva 1. Sukellusmatka yhdistää loman ja harrastuksen

Sukellusmatkailun tulevaisuudennäkymät ovat hyvät. Matkailijat arvostavat yhä enemmän aktiivista osallistumista sekä elämyksiä ja ovat valmiita maksamaan niistä. Matkailija haluaa olla tekijä, jolle fyysinen ja psyykinen kokemus on tärkeää. Etenkin luontomatkoilu ja seikkailu ovat trendejä matkailumarkkinoilla. (Ryymän 2002, 44.) Tämän valossa sukellusteollisuudella, kuten liikunta- ja luontomatkoilulla kokonaisuudessaan on paljon tarjottavaa tulevai-

suuden matkailijoille. Myös Hudson (2003, 141) toteaa sukellusmatkailun olevan yksi nopeimmin kasvavista liikuntamatkailun osa-alueista. Sukelluskohteiden loppuun kuluttaminen saattaa kuitenkin uhata sukellusmatkailua, ellei kestävä kehitys ja luonnonsuojelu sukellusyhteisöissä jatku. Myös tulevaisuudessa toiminta vaatii paljon vapaaehtoista työtä ja rahoitusta sekä luonnon huomioonottavaa asennetta sukeltajilta.

4 PADI – PROFESSIONAL ASSOCIATION OF DIVING INSTRUCTORS

PADI on maailmanlaajuinen sukelluskoulutusjärjestö, johon Exit:n yhteydessä toimivan Jyväskylän sukelluskeskuksen tavoin valtaosa maailman sukelluskeskuksista kuuluu. Se on perustettu vuonna 1967 ja Suomessa PADI -sukelluskoulutusta on saanut vuodesta 1984 lähtien. Tällä hetkellä toimintaa on yli 170 eri maassa. Suomessa PADI -sukelluskeskuksia on yli kaksikymmentä. (PADI Suomi, 2006).

4.1 Historiaa

PADI:n ensimmäisenä toimintavuotena 1967 suoritettiin runsaat 3200 sukelluskurssia. Tähän lukuun sisältyvät maailmanlaajuisesti sekä perus- että jatkokurssit. Siitä lähtien sukellusharrastus on kasvattanut suosiotaan rajusti, ja 2000-luvulle tultaessa PADI -keskukset ovat kouluttaneet yli kymmenen miljoonaa uutta sukeltajaa. Kuten liitteestä 1 käy ilmi, vain kolmena vuotena kurssimäärät ovat laskeneet edellisvuodesta. (PADI Statistics, 2006.)

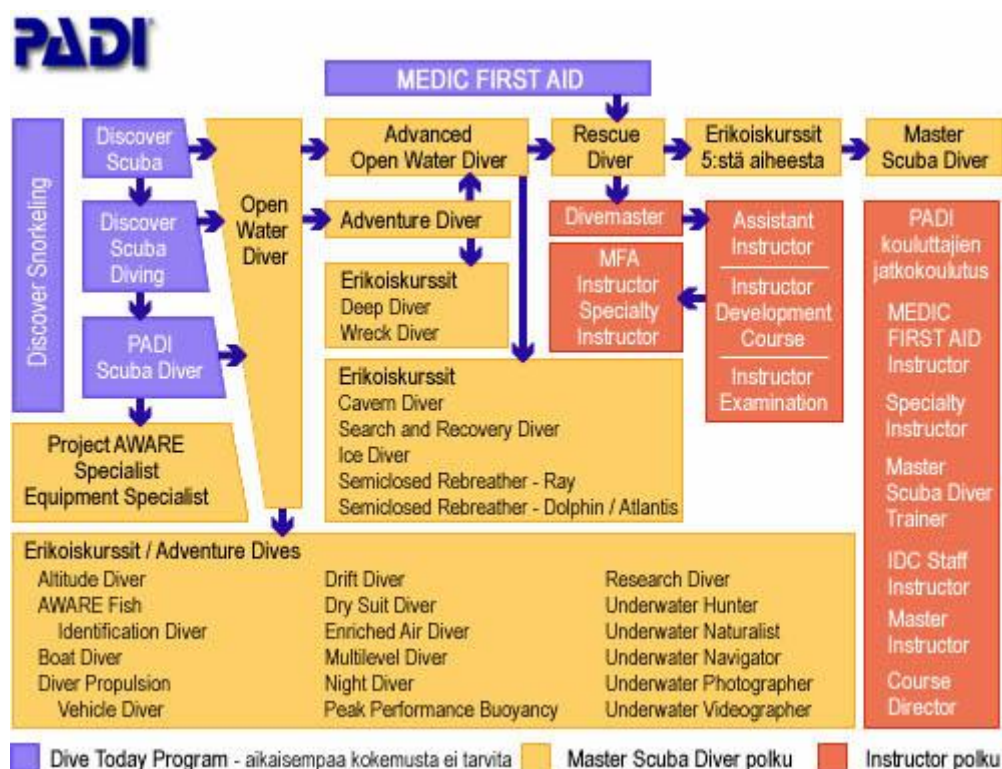
2000-luvulla noin 550 000 ihmistä on vuosittain suorittanut PADI -alkeiskurssin (Liite 2). Alueellisesti tilastojen kärjessä on Amerikka, jonka osuus kokonaiskurssimäärästä on noin 34 prosenttia. Yhdessä toisena olevan Aasian kanssa yli puolet, 56 prosenttia, sukelluksen peruskursseista suoritetaan näillä alueilla. Pohjoismaiden osuus on näissä tilastoissa vaatimaton, sillä runsaat 10300 suoritettua peruskurssia on vain noin 2 prosenttia maailmanlaajuisesti tarkasteltuna. (PADI Statistics, 2006.)

Laitesukelluskokeilujen todellista määrää on vaikea arvioida, sillä toisin kuin suoritettua kurssia, sukelluskokeilua ei ole välttämätöntä rekisteröidä PADI -toimistoon. Määrän voidaan kuitenkin olettaa olevan jopa kursseja suurempi,

sillä pääosa suosittujen lomakohteiden sukelluskeskusten asiakkaista vain kokeilevat sukellusta hetken mielihyteesta.

4.2 Koulutus

Alla olevasta kuvasta käy ilmi PADI:n jatkuvan koulutuksen malli. Laitesukelluskokeilu eli Discover Scuba Diving kuuluu sinisellä merkittyyn Dive Today -ohjelmaan. Kokeilu on itse asiassa ensimmäinen osa peruskurssia, eli Open Water Diver -luokitusta. Mahdollinen ennen kurssia suoritettu sukelluskokeilu otetaan huomioon kurssille lähdetessä.

Kuva 2. Koulutustasot

Edelleen peruskurssi johdattelee uuden sukeltajan jatkokurssille. Jatkokurssi koostuu viidestä erikoistumissukelluksesta. Pakollisia ovat aina syvä sukellus ja vedenalainen suunnistus, mutta kolme muuta osallistuja saa valita itse. Jatkokurssin suoritettuaan sukeltaja voi jatkaa pelastussukeltajakurssille ja sen jälkeen halutessaan vaikka ammattilaiseksi asti.

Erikoiskursseja voi suorittaa myös omina kokonaisuuksinaan. Suorittajan kokemuksesta riippumatta ne ovat hyödyllistä ja ennen kaikkea hauskaa lisäantia sukelluksen eri osa-alueilta. Viisi erikoiskurssia suoritettuaan sukeltaja on ansainnut Master Scuba Diver -nimikkeen. Tähän johtavia erikoiskursseja ei kuitenkaan tule sekoittaa jatkokurssin erikoistumissukelluksiin, sillä ne ovat laajuudeltaan hyvin erilaisia.

4.3 Sukellusbisneksen 3 E:tä

Teoksessa *The Business of diving* (2003, 2.) PADI määrittelee sukellusalan liiketoiminnan perustaksi niin sanotun Kolmen E:n mallin: koulutus (education), varusteet (equipment) ja elämykset (experience). Luonnollisesti nämä kolme nivoutuvat vuorovaikutuksen ja syy-seuraus suhteiden kautta erottamattomasti yhteen. Koko sukellusbisneksen kulmakivenä toimivat maailman sukelluskeskukset, jotka tarjoavat asiakkaille nuo kolme E:tä. PADI:n tehtävänä maailmanlaajuisena sukelluksen kattojärjestönä on näin ollen tukea sukelluskeskuksia työssään tämän kolmiyhteyden toteuttamiseksi.

Monesti ensikosketus asiakkaan ja sukelluskeskuksen välille syntyy juuri ensimmäisen E:n, koulutuksen (education) kautta. Peruskurssin lisäksi tämä voi usein olla Discover Scuba Dive -sukelluskokeilu. Jatkaako kokeilija sitten sukellusharrastusta kyseisen keskuksen asiakkaana riippuu oman mielenkiinnon ja rahatilanteen lisäksi siitä, onko hän kokenut tilanteen hauskana ja ammatillisesti järjestettynä. Suuri merkitys on myös sillä, miten hyvin kokeilun järjestäjä osaa mainostaa kurssille lähtemistä.

Laitinen pohtii *Sukeltaja* -lehden (2006) pääkirjoituksessaan, miten sukellusyritykset tavoittavat potentiaaliset asiakkaansa. Laitinen viittaa vuoden 2005–2006 kansalliseen liikuntatutkimukseen, jonka mukaan noin 29 000 suomalaista haluaisi harrastaa sukellusta. Luku on vieläpä noussut edellisen tutkimuksen 2001–2002 määrästä 52 %. Laitinen korostaa seurojen asemaa ja muistuttaa, että potentiaalisesta sukelluksen harrastajasta tulee sukeltaja vain koulutuksen kautta. Hän jatkaa pohtien tapoja tavoittaa edellä mainitut 29 000 sukelluksesta kiinnostunutta:

”Paremmaksi tavaksi onkin osoittautunut tutustumis- eli introsukellusten järjestäminen ennen kurssia. Tutustumissukelluksen aikana moni on huomannut, että sukeltaminen sopiikin ihan tavallisille ihmisille ja on ilmoittautunut kurssille.”

Kun asiakas on tutustunut sukeltamisen maailmaan ja päättänyt jatkaa harrastusta, hän mitä todennäköisimmin haluaa hankkia myös omia laitteita. Luonnollista on kääntyä jo koulutuksen puitteissa tutuksi tulleen sukelluskeskuksen puoleen. DEMA:n (Diving Equipment and Marketing Association) (2000, 4) mukaan lähes puolet (46,9 %) sukelluskeskuksen tuloista koostuu välilinemyyntistä. Luku on laskenut hieman yhdeksänkymmentäluvun alun tilanteesta, jolloin DEMA:n tutkimus vuodelta 1994 kertoi laitemyyntin osuuden olevan 52 % (The Business of diving. 2003, 8). Ostaessaan välineitä ensikerataa asiakas harvoin tietää itse välineistä tarpeeksi, joten hän luottaa pitkälti myyjän ammattitaitoon juuri itselle sopivien varusteiden hankinnassa. Sama pätee myös säännöllisiin huoltoihin ja korjauksiin.

Kuva 3. Sukellusvarusteet

Yllä olevassa kuvassa esiintyy tärkeimpiä sukellusvarusteita. Kuvasta on helposti tunnistettavissa maski, räpylät, hanskat ja kengät. Vasemmassa laidassa on tasapainotusliivi, jolla sukeltaja säätelee nostetta ja kelluvuuttaan. Oikeassa ylälaidassa on puolestaan regulaattorin eli hengityssäätimen osat: syvyys- sekä pullopainemittari, kaksi hengityssventtiiliä sekä sankaliitin jolla regulaattori

kiinnitetään paineilmapulloon. Pullon lisäksi kuvasta puuttuu muun muassa sukelluspuku sekä painot.

Ilman viimeistä E:tä eli elämyksiä ei kahdesta ensimmäisestäkään ole juuri iloa. Ihmiset hankkivat koulutusta ja varusteita päästäkseen sukeltamaan, näkemään uusia paikkoja ja tapaamaan uusia ihmisiä – kaiken kaikkiaan pitääkseen hauskaa ja paetakseen arjen rutiineja. Elämysten kohdalla sukellusmatkailulla on suuri merkitys. Vaikka ihmiset nauttivatkin kotialueen vesistöissä sukeltamisesta, haluavat he varmasti jossain vaiheessa tutustua uuteen vedenalaiseen ympäristöön. Siksi sukellusmatka on suosittu tapa yhdistää mielenkiintoinen harrastus ja lomailu.

5 DISCOVER SCUBA DIVING – LAITESUKEL- LUSKOKEILU

PADI:n laitesukelluskokeilu on turvallinen ja hauska tapa ottaa ensimmäinen askel kohti vedenalaisen maailman tutkimista. Kokeiluja voidaan toteuttaa missä tahansa matalissa ja suojaisissa vesistöissä sekä uima-altaissa. Allasolosuhteiden etuna on monesti sen rauhallisuus, eivätkä osallistujat jännitä tai stressaannu altaalla niin paljon, mitä mahdollisesti meressä tai järvessä suoritettavan kokeilun aikana. Tosin alkujännityksen haihduttua avovedet tarjoavat luonnollisesti enemmän nähtävää, kuin uima-altaan kaakeliseinät. Yhteistä kuitenkin on, että sukeltamista opettaa ja valvoo aina koulutettu ammattilainen. Tavoitteena on, että osallistujilla on hauskaa ja he innostuvat suorittamaan sukelluksen peruskurssin, Open water diver -luokituksen.

Sukelluskokeilun kouluttajan tueksi on olemassa PADI:n Discover Scuba Diving Instructor Guide, josta löytyvät ohjeet laitesukelluskokeilun toteuttamista varten. Ohje on osa kouluttajakansion materiaalia, mutta koska laitesukelluskokeiluja saavat järjestää myös apukouluttajat ja sukellusoppaat, on ohjeistus saatavilla myös erikseen, esimerkiksi internetistä. Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin laitesukelluskokeilun sisällöstä.

5.1 Standardit

PADI on määritellyt jokaista kurssia ja ohjelmaa varten standardit, joiden puitteissa ne on toteutettava. Standardien tunteminen ja niiden noudattaminen on äärimmäisen tärkeää, sillä esimerkiksi onnettomuustilanteissa ammattilaisjäsen on henkilökohtaisesti vastuussa, mikäli käy ilmi, että standardeja on laiminlyöty. Tällöin ei esimerkiksi myöhemmin esiteltävästä vastuuvapautuslomakkeesta ole kurssien kouluttajille oikeudellista turvaa.

5.1.1 Osallistumisvaatimukset

Osallistujan on oltava iältään vähintään kymmenenvuotias. Luonnollisesti tällöin vaaditaan lapsen huoltajan suostumus sukellukselle. Lasten kanssa sukeltaessa jotkin säädökset poikkeavat hieman normaalista. Esimerkiksi 10 – 11 ikäisiä lapsia ei saa ottaa yhtä aikaa veteen kahta enempää, vaikka joissakin tapauksissa määrä on normaalisti suurempi. Osallistujamääristä kerrotaan lisää tuonnempana. Poikkeukset koskevat kuitenkin vain avovedessä suoritettuja sukelluskokeiluja eivätkä näin ollen ole ajankohtaisia uimaltaassa. PADI:n julkaisema lasten sukellusharrastusta käsittelevä kirja ”Children and scuba diving” on suositeltavaa luettavaa toki kaikille kouluttajille, mutta erityisesti lasten kanssa enemmän toimiville.

Ennen kokeilua osallistujien on luettava ja allekirjoitettava vaadittavat lomakkeet. Näistä ensimmäinen, toteamus riskeistä ja vastuusta (liite 3), kertoo pinta- ja laitesukelluksen riskeistä. Onnettomuuden sattuessa paperi vapauttaa kouluttajan sekä sukelluskeskuksen vastuusta ja korvausvaatimuksista. Edellyttäen tietenkin, ettei muita standardeja olla rikottu. Toinen lomake, terveystarkastus (liite 4), antaa tietoa terveydentilaan liittyvistä riskeistä ja terveysvaatimuksista. Selvitys sisältää terveydentilakyselyn, jonka 34:ään eri terveydentilaa koskevaan kysymykseen tulee vastata ”kyllä” tai ”ei”. Mikäli johonkin kohtaan on vastattu ”kyllä”, tulee osallistujan hankkia lääkärin hyväksyntä sukeltamista varten. Terveystarkastuksen liitteenä ovat ohjeet tutkimuksen suorittavalle lääkärille, mutta tietenkin ihanteellisinta olisi käydä sukelluslääketieteeseen erikoistuneella lääkärillä.

5.1.2 Olosuhteet, syvyys ja vaatimukset kouluttajalle

Sukelluskohteen tulee sopia ensikertalaisille. Mikäli sukelluskokeilu järjestetään muualla kuin altaassa, tulee kouluttajan käyttää tervettä järkeä olosuhteiden arvioinnissa. Kohteen tulee olla suojaisa ja rauhallinen, jotta sukellus voi olla turvallinen ja miellyttävä kokemus ensikertalaiselle. Kouluttajan on esimerkiksi huomioitava merivirtojen tai huonon näkyvyyden aiheuttamat ongelmat. Sukellusta ei myöskään ole käytännöllistä suorittaa kohteessa, jossa

sukeltajien tulee laskeutua sukellussyvyyteen välivedessä, jossa apuna voidaan käyttää vain köyttä. Rannalta pohjaa myöden sukeltaessa on mahdollista edetä juuri niin hitaasti, kuin on tarpeellista.

Maksimisukellussyvyys on kuusi metriä. Syvyysraja on sama riippumatta siitä, sukeltaanko altaassa vai avovedessä.

Sukelluskokeilun vetäjän on oltava opettajatasoinen PADI:n – jäsen. Käytännössä tämä tarkoittaa apukouluttajaa tai kouluttajaa, mutta myös sukellusopas voi suorittaa erillisen sukelluskokeilun kouluttajakurssin. Lisäksi henkilön PADI jäsenyys on oltava voimassa. Jäsenyys uusitaan vuosittain.

5.1.3 Osallistujamäärät ja varusteet

Alla on lueteltu suurimmat mahdolliset ryhmäkoot riippuen kouluttavan henkilön luokituksesta. Maksimimäärät on ilmoitettu yhdelle henkilölle, joten esimerkiksi kaksi kouluttajaa saa kerralla viedä enintään kuusitoista henkilöä altaaseen kokeilemaan laitesukellusta. Kouluttajien on kuitenkin kaiken aikaa oltava vedessä kokeilijoiden kanssa.

Altaassa

osallistuja – sukellusopas 4:1

osallistuja – kouluttaja / apukouluttaja 8:1

Avovedessä

osallistuja – sukellusopas 2:1

osallistuja – kouluttaja / apukouluttaja 4:1

Jokaisella sukeltajalla on oltava täydellinen sukellusvarustus. Tähän sisältyy tasapainotusliivi, pullopainemittarilla varustettu regulaattori, paineilmasäiliö, maski sekä räpylät. Lisäksi olosuhteista ja henkilöstä itsestään riippuen osallistujille on annettava riittävän lämmin puku sekä tarpeeksi painoja.

Lisäksi PADI edellyttää, että kouluttajalla on käytössään Discover Scuba Diving -kouluttajanopas sekä opetusmateriaali. Materiaalista käy ilmi pääasiat turvallisuuteen ja sukeltamisen perustaitoihin liittyen ja kouluttaja voi suunnitella teoriaopetuksen sen mukaan. Kokeilun jälkeen sukeltajille jaetaan liitteinä 6 oleva PADI -esite, jonka lopussa olevan diplomin kouluttaja täyttää ja jakaa osallistujille. Esitteessä on myös rekisteröintikortti, jolla sukelluskeskukset voivat rekisteröidä suorittamansa kokeilusukellukset PADI:n toimistoon. Esitteen tarkoituksena on rohkaista asiakkaita jatkamaan sukellusharrastusta ja osallistumaan sukelluskursseille.

5.2 Laitesukelluskokeilun rooli sukelluskeskuksen toiminnassa

Laitesukelluskokeilujen ahkerakin järjestäminen ei sinällään riitä sukelluskeskuksen kantavaksi voimaksi. Kuten aiemmin mainitsin, sukelluskeskuksen toiminta perustuu koulutukseen, välineisiin ja elämysten tarjoamiseen, mutta koulutuksessakin sukelluskokeilut ovat vain keino saavuttaa itse asia. Kuten Laitinen (2006) myös Lappi (2006) painottaa sukelluskokeilun olevan ennen kaikkea markkinointikeino uusien asiakkaiden houkuttelemiseen kursseille.

Jotta kynnys sukelluskokeiluun osallistumiselle ei nousisi liian suureksi, tulee hinnan olla mahdollisimman alhainen. Alla olevasta laitesukelluskokeilun kate-laskelmasta käy ilmi hinnan muodostuminen. Laskelma on tehty erityisesti Exit:n toimintaan perustuen, mutta se on helposti yleistettävissä muidenkin sukelluskeskusten toimintaan. Kulut 1-4 ovat kokeilusta aiheutuvia välittömiä kuluja, jotka Lapin (2006) mukaan on ensisijaisesti katettava. Loput ovat piilokuluja, jotka eivät suoranaisesti liity kokeilun järjestämiseen, mutta niiden olemassa olo on syytä tiedostaa. Monen piilokulun hintaa alentaa se, ettei Exit ole ainoastaan sukelluskeskus, vaan toiminnan kuluja jyvitetään myös esimerkiksi kiipeilylle ja pyöräilylle.

Hinnan muodostuminen

1. Sukelluslaitepaketti maksaa 1000 euroa. Poistoaika on 3 vuotta, jolloin vuodessa poiston suuruus on 330 euroa. Yhdelle kokeilusukellukselle jyvitetään noin 10 euron osuus.
2. Allasvuokra on 36 euroa tunnilta, minkä lisäksi tulee 7 euron uimahallimaksu per osallistuja. Viisi oppilasta ja kaksi ohjaajaa maksaa siis yhteensä 85 euroa. Tästä seuraa 16 euron osuus oppilasta kohti.
3. Ohjaajan palkkio on 20 euroa per osallistuja.
4. Bensakulut ovat 42 senttiä per kilometri. Kuuden kilometrin matkalta hinnaksi tulee noin 50 senttiä per osallistuja.
5. Varaston ja toimiston vuokrasta 7 euroa per osallistuja.
6. Mahdolliset puhelinkulut.
7. Markkinointi (juliste, lehtimainos, lentolehtinen, sähköposti) 3 euroa per osallistuja.
8. Muut toimistokulut (esim. sähkö, vesi, puhelin, tietokone, internet, kynät, kumit, kansiot, paperit ym.) 1 euro per osallistuja.
9. Yrityksen vakuutukset 2 euroa per osallistuja.
10. PADI:n kulut: sukelluskeskuksen jäsenmaksu 1000 euroa per vuosi, josta jyvitetään 5 euron osuus osallistujaa kohti. Lisäksi sukelluskokeiludiplomi maksaa 3 euroa sekä kouluttajien jäsenmaksut ja vakuutukset noin 150 – 200 euroa vuodessa. Kouluttajat huolehtivat henkilökohtaisista maksuista kuitenkin itse.

Näin ollen hinta tulee olemaan runsaan 50 ja 70 euron välillä, riippuen tietenkin siitä, kuinka paljon piilokuluja halutaan ottaa huomioon. Tämän laskentamallin mukaan minimihinnaksi tulee 46,5 euroa. Kun otetaan vielä huomioon 22 %:n arvonlisävero, hinnan tulisi olla vähintään 56,73 euroa. Opinnäytetyönä järjestämäni sukelluksen hinta voitiin kuitenkin asettaa 50 euroon vähentämällä kouluttajien eli itsemme palkkiota. Normaalisti Exit veloittaa laitesukelluskokeilusta 70 euroa. Lapin (2006) mukaan laitesukelluskokeiluja voidaan hetkellisesti toteuttaa aivan minimihinnalla, mikäli on erityisen aiheellista olettaa osallistujien jatkavan kurssille.

6 LAITESUKELLUSKOKEILUN JÄRJESTÄMINEN

6.1 Suunnittelu

Varteenotettavia toteutuspaikkoja oli kolme: Tampereen uimahalli, Tikkakosken uimahalli sekä Jyväskylän uimahalli Aalto Alvari. Kaikilla oli omat hyvät ja huonot puolensa. Koska Jyväskylän sukelluskeskus tekee yhteistyötä Tampereen sukelluskeskuksen kanssa, voidaan tarvittaessa järjestään laitesukelluskokeiluja myös Tampereella. Tällöin voidaan ottaa mukaan huomattavasti enemmän osallistujia, sillä Tampereen sukelluskeskukselta saataisiin lainaan lisää varusteita sekä kouluttajia. Lisäksi altaaseen mahtuu siellä enemmän sukeltajia. Kuitenkin välimatka on aivan liian pitkä, eikä Tampere tullut tällä kertaa kysymykseen.

Exit:n omilla varusteilla voitaisiin ottaa viisi asiakasta kerralla ja se sai tällä kerralla olla riittävä määrä. Tikkakoskella altaan olisi saanut varattua pidemmäksi aikaa kuin kaupungin uimahallista, mutta myös tällöin olisi pitänyt hoitaa kuljetukset noin kaksikymmentä kilometriä pidemmälle. Lisäksi Tikkakosken altaassa ei ole niin syvää kuin Aalto Alvarissa. Järkevimmäksi vaihtoehdoksi jäi näin ollen toteuttaa kokeilu Jyväskylän kaupungin uimahallissa, Aalto Alvarissa. Sen läheisyyden vuoksi asiakkaat voisivat saapua paikalle itsenäisesti, ja meidän tulisi huolehtia vain laitteiden kuljetuksesta. Exit:llä on jo valmiiksi Aalto Alvarin syväallas varattu sukelluskäyttöön lauantaiamuisin kello 10–11, mutta vuoron lyhyestä kestosta johtuen aika on osattava käyttää tehokkaasti.

6.2 Mainonta

Lapin antaman materiaalin pohjalta tein liitteenä 5 olevan mainoksen. Mainos lähetettiin sähköpostina 11.10.2006 Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä matkailun että palvelujen tuottamisen ja johtamisen opinnot vuosina 2001–2006 aloittaneille opiskelijaryhmille. Kysyntä oli alkuun hiljaista, joten

25.10.2006 laitoin vielä oppilaitoksen ilmoitustaululle saman mainoksen paperiversiona.

Vaihtoehtoina olleista kahdesta lauantaista jälkimmäinen eli 18.11.2006 tuli tässä vaiheessa täyteen, eli houkutteli mukaan viisi sukeltajaa. Kuitenkin toisen tarjotun päivän edelleen ollessa tyhjillään päätin laajentaa kohderyhmääni matkailu-, ravitsemis- ja talousalan henkilökunnalla. Opettajille ja muille työntekijöille lähetin vielä 1.11.2006 saman mainoksen tarjoten kuitenkin päivinä 11. ja 25.11.2006. Henkilökuntaa sukeltaminen ei juuri houkutellut, joten mukana oli siis yksi viiden hengen ryhmä 18.11.

6.3 Ennakkokysely sukeltamaan lähtijöille

Ennakkokyselylomakkeella (liite 6) selvitettiin osallistujien tietoja ja odotuksia sukeltamisesta. Kyselyyn vastasivat kaikki osallistujat. Toivoin vastauksista olevan hyötyä etenkin suunnitellessani opetusta kyseiselle ryhmälle. Kävi ilmi, että ainakaan turhia pelkoja ei sukeltamiseen juuri liittynyt, mutta sukelluslaitteista oli ennakkoon yllättävänkin vähän tietoa.

Kysymyksessä kaksi tiedustelin mahdollisia sukeltamiseen liittyviä pelkoja. Vaihtoehdoista kolme ensimmäistä, korvien kipeytyminen, ilman loppuminen ja paniikki voivat olla aivan normaaleja ensikertalaisen pelkoja, mutta oikealla suhtautumisella niistäkin on helppo selvitä. Korvien kipeytyminen johtuu kasvavasta paineesta ja paineen tasaukseen on yksinkertainen tekniikka. Harvat kuitenkin tämän ennalta hallitsevat, joten opetuksen aikana tämä pelko yleensä katoaa. Ilma sen sijaan loppuu väistämättä, jos liian kauan ollaan veden alla. Mahdollista pelkoa voidaan kuitenkin lievittää kertomalla, että kouluttajat tulevat tarkkailemaan osallistujien ilmankulutusta tarkasti ja että allasyvyyksissä pullollinen ilmaa kestää erittäin pitkään. Paniikki taas on toisinaan hyvinkin todellinen pelko, mutta jos osallistuja tiedostaa hätäntyvänsä herkästi, voidaan siihen kiinnittää erityistä huomiota ja edetä erityisen rauhallisesti. Ainoastaan yksi vastaaja ilmoitti pelkäävänsä joutuvan paniikkiin. Korvien kipeytymistä tai ilman loppumista ei kukaan ilmoittanut pelkäävänsä. Sen sijaan sukeltajantaudin pelkääminen olisi altaassa täysin perusteetonta, sillä sen riski

on todellinen vasta syvemmillä. Kukaan ei myöskään vastannut sukeltajantautia pelkäävänsä.

Kolmannessa kysymyksessä pyysin luettelemaan laitteita, joita sukeltaessa käytetään. Tämänkin kysymyksen vastausten perusteella pystyn päättämään, miten paljon käytän aikaa laitteista kertomiseen. Luonnollisesti, jos osallistujien pohjatiedot olisivat olemattomat, keskittyisin huolellisesti kertomaan jokaisesta laitteesta, kun taas kaikille tutut asiat voi sivuuttaa nopeammin. Sukelluslaitteista olivat yleisesti tiedossa maski, räpylät ja jonkinlainen sukelluspuiku, mutta sen jälkeen tietämys oli vaihtelevaa – aivan kuten ensikertalaisilta sopii olettaakin. Yleinen väärinkäsitys on luulla sukeltamisessa käytettävän happea, kun pulloissa on paineilmaa. Tälläkin kerralla monessa vastauksessa luki ”happipullot”, joten tiesin oikaista osallistujien tietämystä. Hengityssäätimen eli regulaattorin osasi mainita nimeltä vain yksi osallistuja ja tasapainotusliiviä ei tuntenut kukaan. Nämä ovat tuntemattomampia, mutta sitäkin tärkeämpiä varusteita, joten tiesin varautua opettamaan niiden käytön huolellisesti.

6.4 Toteutus

Sukelluspäivän lähestyessä peruutuksia ja uusia osallistujia tuli jopa huvittavan paljon. 14.11. eli saman viikon tiistaina yksi osallistuja perui lähtönsä, mutta uusi tuli samalla tilalle. Seuraavana päivänä myös hän perui loukkaantumiseen vedoten, mutta edelleen löytyi lyhyelläkin varoitusajalla uusi osallistuja. Torstaina kävi ilmi, että tämäkin uusi osallistuja oli taittanut nilkkansa, eikä näin ollen osallistunut. Hän oli kuitenkin oma-aloitteisesti löytänyt halukkaan osallistujan, joten jälleen oli viiden hengen ryhmä koossa.

Lauantaina 18.11. tapasimme kahdeksalta Olli Lapin kanssa Exit:llä lastataksemme varusteet autoihin. Tarkistimme vielä, että kaikille oli varattu oikeankokoiset varusteet, riittävästi painoja sekä täydet paineilmapullot. Lisäksi otimme mukaan ensiapuvarusteet kaiken varalta. Osallistujat tulisivat hallille yhdeksäksi, joten olimme hyvissä ajoin liikkeellä.

Uimahallille saavuimme puoli yhdeksän maissa ja aloimme kantaa varusteita altaan reunalle. Kun ensimmäinen osallistuja saapui paikalle, sovimme, että minä otan loputkin vastaan ja Lappi huolehtii varusteet valmiiksi altaalle. Kaikkien saavuttua hieman ennen yhdeksää jaoin uimahallikortit kaikille ja opastin heidät pukuhuoneiden kautta altaille. Keräsin myös 50 euron maksun tässä vaiheessa.

Pääsimme aloittamaan teoriaopetuksella suunnitelmien mukaan noin kello 9.00. Lapin vielä kootessa sukelluslaitteita kerroin Discover Scuba Diving -fläppitaulun avulla sukeltamisesta, käsimerkeistä ja päivän tulevista harjoituksista. Altaassa oli tällöin vielä edellinen ryhmä uimahyppääjiä, joten pääsisimme aloittamaan vedessä vasta kymmeneltä. Noin klo 9.50 olimme saaneet kaikille varusteet päälle ja teimme kuivaharjoituksina kolme harjoitusta, jotka kohta tekisimme myös vedessä: regulaattorin tyhjennys, regulaattorin etsintä sekä maskin tyhjennys. Nämä taidot on syytä osata, sillä onhan täysin mahdollista, että regulaattori eli hengityssäädin tai maski lipsahtaa pois paikoiltaan. Etenkin altaassa näin voi käydä helposti, kun paljon sukeltajia on pienellä alueella.

Heti kymmenen jälkeen altaan tyhjennyttyä uimahyppääjistä pääsimme itse veteen. Tässä vaiheessa olimme jakautuneet kahteen ryhmään: minun huostassa olivat ryhmän kaksi naista Lapin opastaessa loppuja kolmea miespuolista sukeltajaa. Aloitin huolehtimalla molemmille räpylät jalkaan ja maskin naamalle. Tämän jälkeen kehotin heitä kumartumaan ja laittamaan naaman veteen harjoitellakseen hengittämistä. Muutaman minuutin hengitettyään molemmat tunsivat olevansa valmiita jatkamaan kokonaan veden alle. Polvistuimme altaan pohjalle ja jatkoimme veteen totuttelua. Olimme altaan matalassa päässä jossa vettä on 1,5 metriä, joten tarvittaessa riittää nousta seisomaan päästäkseen pinnalle.

Matalassa päässä teimme jo aiemmin harjoittelemamme kolme harjoitusta. Näytin itse mallisuorituksen, jonka jälkeen valvoin kummankin suorituksen erikseen. Olin sangen tyytyväinen sukeltajieni suorituksiin, sillä molemmat onnistuivat harjoituksissa ilman suurempia ongelmia. Kun molemmat näyttivät ok-merkkiä harjoitusten päätteeksi, tiesin heidän olevan valmiita jatkamaan seikkailua syvään päähän. Sukelsimme rauhallisesti luiskaa pitkin kohti 3.6

metriä syvää pohjaa. Matkalla muistutin korvien paineentasauksesta tarttumalla itseäni nenästä. Saavuttuamme syvään päähän kiertelimme ympäriinsä ja totuttelimme painottomuuteen sekä oman nosteen hallintaan. Yritin parhaani mukaan antaa vinkkejä matkan varrella, mutta veden alla se on joskus varsin hankalaa. Sukeltelimme hetken ympäriinsä ja palasimme matalaan päähän keskustellaksemme pinnalla. Nyt oli jo helpompi antaa vinkkejä ja neuvoja veden alla havaitsemiini ongelmiin. Hetken keskusteltuamme laitoimme uudelleen regulaattorin suuhun ja jatkoimme kohti syvyyksiä.

Tällä kertaa tapasimme myös toisen puolen ryhmästämmä altaan syvässä päässä. Pidimme hauskaa heidän kanssaan sukellelemalla sinne tänne. Joku huomasi myös Aalto Alvarin erikoisuuden, miesten pesuhuoneeseen näyttävän ikkunan, jota hetken kummastelimme. Lapilla oli koko ajan vedenalainen kamera mukanaan, jolle myös poseerasimme ahkerasti. Kuvat sukelluskokeilusta ovat liitteenä 8.

Kun kello lähestyi yhtätoista, oli aika jättää allas ja suunnata kohti pintaa. Päästyämme eroon maskeista osallistujat olivat silminnähden innostuneita uudesta kokemuksestaan. Jälleen altaan reunalle päästyämme autoimme varusteita pois osallistujilta samalla keskustellessamme tapahtuneesta. Sovimme näkevämme vielä kahviossa suihkun ja saunan jälkeen. Me jäimme vielä Lapin kanssa purkamaan laitteita laatikoihin.

6.5 Palaute

Myöhemmin kahviossa jaoin liitteenä 7 olevat palautelomakkeet täytettäväksi itse täyttäessäni todistuksia. Palautteen saaminen oli tärkeää ennen kaikkea kehittääksemme omaa opetustamme. Lisäksi ryhmän pienestä koosta huolimatta saatiin jonkinlaista tuntumaa halukkuuteen osallistua peruskurssille sekä mahdollisista esteistä sille. Viiden vastaajan sukupuolen ja vastausten laadun suhteen ei ollut minkäänlaista kahtiajakoa. Naiset eivät esimerkiksi olleet alttiimpia peloille tai myöskään huomattavasti innokkaampia osallistumaan peruskurssille, mutta toimenkuvalla näytti olevan vaikutusta juuri kurssille lähtemiseen. Kuten oletinkin, opiskelijat ilmoittivat rahan ja kiireen esteiksi kurs-

sin suorittamiseen, vaikka halua olisikin ollut. Sen sijaan työssä käyvillä ei ollut esteitä edes ajan suhteen, mikäli kurssi kiinnostaa.

Palautteen mukaan sukelluskokeiluun oltiin varsin tyytyväisiä. Neljän mielestä kokeilu vastasi odotuksia ja viideskin oli lähes samaa mieltä valiten vaihtoehdon 3. Kaikki vastaajat arvioivat opetuksen asiantuntevaksi, vaikka muutama hyvä kehitysehdotuskin tuli. Lähes kaikki myös tunsivat olonsa turvalliseksi: yksi oli jokseenkin samaa mieltä, kun taas loput olivat täysin samaa mieltä. Myös kysymykseen sukellusinnostuksen heräämisestä tuli neljä ”täysin samaa mieltä” -vastausta sekä yksi ”lähes samaa mieltä”.

Vastaajien mielestä olisi opetuksessa ollut syytä keskittyä tarkemmin vedessä liikkumiseen, kuten potkimiseen ja kääntymiseen. Lisäksi pinnalla pitäisi kysellä tarkemmin, miltä osallistujasta tuntuu ja kuinka sujuu. Yleisiin sukeltaessa sattuviin virheisiin, kuten liian nopeaan nousuun tai veden joutumiseen nennään, tulisi myös kiinnittää enemmän huomiota opetuksessa. Näihin seikkoihin on siis vastaisuudessa syytä keskittyä tarkemmin. Muilta osin vastauksissa kiiteltiin rentoa mutta silti asiantuntevaa toimintaa, turvallisuutta sekä hyvää ohjausta.

Ryhmän koon ollessa pieni on syytä kiinnittää huomiota vastausten luotettavuuteen. Voi olla, että vastaajat arastelevat antaa negatiivista palautetta, jos he pelkäävät, etteivät vastaukset säily tuntemattomina. Pienessä ryhmässä vastausten antajan tunnistaminenhan on helpompaa kuin suuressa ryhmässä. Kuitenkin olisi väärin antaa turhan optimista palautetta miellyttääkseen järjestäjiä. Luotan siis vastausten olevan ainakin suurimmalta osin totuudenmukaisia.

7 POHDINTA

Laitesukelluskokeilun järjestäminen opinnäytetyönä oli minulle varsin antoisa kokemus. Olen ennenkin opettanut kyseisissä tapahtumissa, mutta nyt vastuullani oli koko projekti asiakkaiden hankinnasta logistiikkaan ja muuhun suunnitteluun unohtamatta tietenkään itse opetusta. Työn aikana huomasin, kuinka monesta asiasta onnistunut laitesukelluskokeilun järjestäminen on kiinni. Aiemmin kokeiluja opettaessani laitteet ovat olleet käden ulottuvilla, asiakkaiden tulosta on huolehtinut joku muu ja meri on ollut aivan vieressä. Kaupunkiooloissa pitää hallita paljon muutakin, kuten sukelluspaikan järjestäminen sekä siirtymiset sen ja sukelluskeskuksen välillä. Aikataulu on myös suunniteltava ja toteutettava huolellisesti, etenkin kun uimahallissa on aikaa rajallisesti.

Huolellinen suunnittelu kannatti ja sukelluspäivä sujui ongelmitta. Olen tyytyväinen, että valitsin käytännönläheisen aiheen opinnäytetyölleni, sillä käytännön toiminnasta sain enemmän iloa ja hyötyä irti. Usko itseeni toiminnan miehenä lujittui, ja haluan myös tulevaisuudessa työelämässä toimia enemmän käytännön asioiden järjestämisen ja ihmisten parissa.

Opinnäytetyötä tehdessäni huomasin, kuinka vähän aiheesta on kirjallista materiaalia. Monet laitesukellusta käsittelevät teokset ovat vanhoja, sillä useimmat on painettu 1990-luvun alkupuolella. Lisäksi etenkin tutkimukset ovat hyvin Amerikka-keskeisiä. Alan lehdistä ja sukellusorganisaatioiden omista julkaisuista kyllä löytyy tietoa, mutta aiheen tieteellistä käsittelyä matkailun näkökulmasta on erittäin vähän saatavilla. Ainoa löytämäni liikuntamatkailua käsittelevä kirja, jossa puhuttiin sukeltamisesta, sisälsi sekin vain muutaman sivun pintaraapaisun aiheesta. Lisäksi teoksessa esitetyt tutkimukset sukellusmatkailussa käytettävistä rahamääristä olivat nekin yli kymmenen vuoden takaa. Ottaen huomioon liikunta- ja seikkailumatkailun lisääntyvän kysynnän, olisi tutkimustiedon päivittäminen todellakin ajankohtaista. Laitesukelluksesta on ilmestynyt viime aikoina kotimainen sukelluskirja, mutta sekin tyytyy vain

matkaoppaan roolin, eikä sisällä tutkimustietoa tai aiheen tieteellistä käsittelyä turismin kannalta.

Liikuntamatkailu on nykyään suosittua. Koska matkailijat etsivät elämyksiä entistä enemmän aktiivisen osallistumisen ja tekemisen kautta, liikuntamatkailulla on tarjota räätälöityjä elämyksiä moneen makuun. Näin ollen myös sukellusmatkailun voidaan olettaa kasvattavan suosiotaan. Kun perinteisistä aktiviteeteista loppuu viehätysvoima, aletaan hakea uusia itsensä ylittämisen elämyksiä vieraammista lajeista. Siirryttäessä niin sanottujen extreme -lajien piiriin, laitesukelluksella on verrattain suuri kohderyhmä. Toisin kuin esimerkiksi kiipeily, surffaus tai laskuvarjohyppy, laitesukellus ei vaadi erityisen hyvää fyysistä kuntoa. Se sopii mainiosti myös ikääntyneille harrastajille. Rohkeimmat yrittäjät voisivatkin alkaa kilpailla suuren vanhenevan ikäluokan kiinnostuksesta myös sukellusmatkailussa.

Kasvavien matkailijamäärien myötä tulee aina muistaa myös kasvava vastuu. Erityisesti laitesukelluksessa liikutaan aina erityisen herkällä alueella, vedenalaisissa ekosysteemeissä. Liian suosittu sukelluskohde vaurioituu herkästi, ja uusille vasta löydetyille kohteille on odotettavissa sama kohtalo. Jo käynnissä olevien vesistönsuojeluohjelmien pitää kyetä laajentamaan toimintaansa vastaamaan kasvavan sukellusmatkailun tuomaa räsitusta. Suojeluprojektien merkittävin haaste on saada yksittäiset sukeltajat tiedostamaan vastuunsa sukellusmatkailussa. Heidän valinnoistaan ja toimintatavoistaan on kiinni tänään suosittujen Punaisen Meren ja Karibian, kuten myös tulevaisuudessa löydettävien uusien ja koskemattomien kohteiden hyvinvointi.

Sukellusyrityksen kohderyhmänä opiskelijat eivät ole paras mahdollinen. Vaikka mainos tavoitti varmasti monet, tiedusteluja tuli erittäin vähän. Kuitenkin laitesukelluksen imago on edelleen kiehtova ja myyttinen, mutta raha on liian usein esteenä. Itse sukelluksen harrastaminenhan alkaa vasta paljon laitesukelluskokeilun jälkeen ja vaatii opiskelijan tuloihin nähden huomattavasti rahaa. Hiljaista kysyntää ei kuitenkaan kannata pitää epäonnistumisena, vaan ottaa se haasteena tulevaisuuden liiketoiminnassa. Miten siis saada vahvistettua mielikuvia sukeltamisesta ja vedenalaisesta maailmasta sekä luotua sukeltamisesta niin voimakas trendi, että pienituloisemmatkin olisivat valmiita siihen ryhtymään?

Toimeksiantajani kotikaupungissa, Jyväskylässä, on valtavasti nuoria opiskelijoita. Tekemällä yhteistyötä yliopiston ja ammattikorkeakoulun opiskelijajärjestöjen kanssa ja olemalla mukana heidän tapahtumissa, saisi varmasti hankittua uusia asiakkaita. Tällöin ei välttämättä tarvitsisi tarjota vain laitesukeltamista, vaan myös esimerkiksi kiipeily-, retkeily- ja pyöräilyelämyksiä. Kun uudet asiakkaat näin kiinnostuisivat Exit:n toiminnasta, voisivat he halutessaan harrastaa muitakin Exit:n tarjoamia lajeja. Vuodenajan mukaan voisi eri opiskelijatapahtumissa tarjota eri lajeja: talvella leijahiihtoa järven jäällä ja kesällä maastopyöräilyä tai kiipeilyä. Kiinnostuessaan Exit:n tarjoamista seikkailuista voisivat he halutessaan päätyä myös laitesukelluksen pariin.

LÄHTEET

Diving Equipment and Marketing Association. 2000. Distribution study. Viitattu 11.12.2006. [Http://www.dema.org/associations/1017/files/Market Research-DistributionStudy2000.pdf](http://www.dema.org/associations/1017/files/Market%20Research-DistributionStudy2000.pdf).

Hudson, S. 2003. Sport and adventure tourism. New York: Haworth Hospitality Press.

Kamensky, M. 2004. Strateginen johtaminen. Helsinki: Talentum.

Laitinen, J. 2006. Sukeltamisessa on potentiaalia. Pääkirjoitus, Sukeltaja 4.

Lappi, O. 2006. Yrittäjä, Experience Oy Ltd. Haastattelu 5.10.2006.

PADI Statistics. Viitattu 5.12.2006. [Http://www.padi.com/padi/en/footerlinks/padistatistics.aspx](http://www.padi.com/padi/en/footerlinks/padistatistics.aspx).

PADI Suomi. 2006. Viitattu 2.11.2006. [Http://www.padi.fi/yleist.htm](http://www.padi.fi/yleist.htm).

Ryymän, J. 2002. Toimialaraportti 2002. Matkailun ohjelmapalvelut. KTM:n ja TE-keskusten julkaisu.

The Business of Diving – a guide to success in the recreational diving industry. 2003. Rancho Santa Margarita: International PADI.

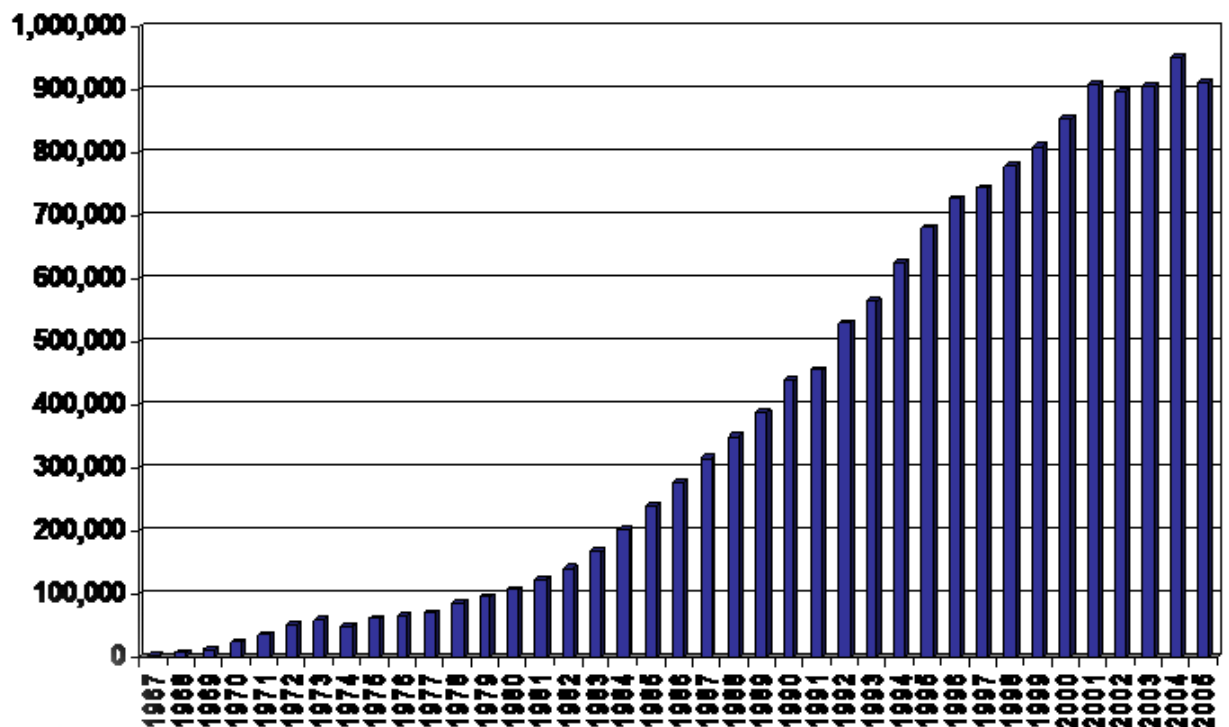
Vehmas, H. 2001. Liikettä matkalla. Liikunta & Tiede 5.

Verhelä, P. & Lackman P. 2003. Matkailun ohjelmapalvelut: matkailuelämyksen tuottaminen ja toteuttaminen. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

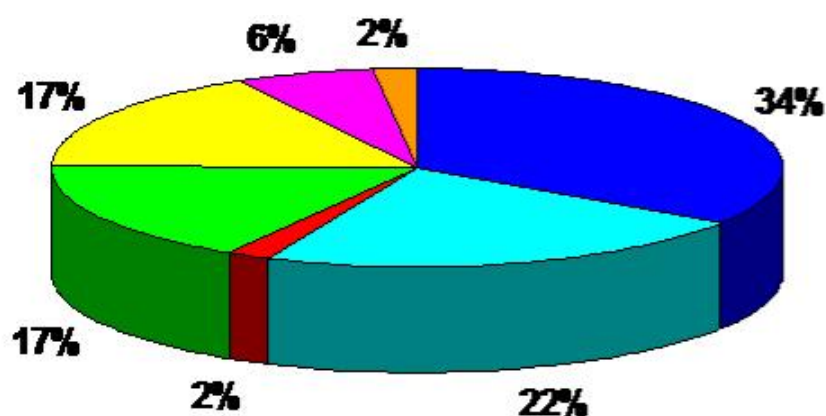
Liite 1. PADI Worldwide certification history

Year	Certifications Per Year	Cumulative Certifications	Growth Percentage	Year	Certifications Per Year	Cumulative Certifications	Growth Percentage
1967	3,226	3,226		1987	315,468	2,203,069	13.73%
1968	8,442	11,668	181.89%	1988	350,000	2,553,069	10.95%
1969	12,168	23,836	44.14%	1989	387,767	2,940,836	10.79%
1970	23,736	47,572	95.07%	1990	440,418	3,381,254	13.58%
1971	36,490	84,062	53.73%	1991	456,046	3,837,300	3.55%
1972	51,842	135,904	42.07%	1992	529,463	4,366,763	18.10%
1973	60,120	196,024	15.97%	1993	564,672	4,931,435	6.65%
1974	49,834	245,858	-17.11%	1994	625,487	5,556,922	10.77%
1975	61,244	307,102	22.90%	1995	680,263	6,237,185	8.76%
1976	66,609	373,711	8.76%	1996	728,295	6,965,480	7.08%
1977	69,771	443,482	4.75%	1997	742,930	7,708,410	2.01%
1978	86,187	529,669	23.53%	1998	779,467	8,487,877	4.92%
1979	95,193	624,862	10.45%	1999	809,912	9,297,789	3.91%
1980	107,404	732,266	12.83%	2000	854,052	10,151,841	5.45%
1981	124,365	856,631	15.79%	2001	908,188	11,060,029	6.34%
1982	141,429	998,060	13.72%	2002	896,551	11,956,580	-1.28%
1983	168,778	1,166,838	19.34%	2003	905,278	12,861,858	0.97%
1984	203,001	1,369,839	20.28%	2004	955,381	13,817,239	5.53%
1985	240,384	1,610,223	18.42%	2005	913,419	14,730,658	-4.39%
1986	277,378	1,887,601	15.39%				

Liite 2. Suoritetut peruskurssit alueittain vuosina 2000–2005

PADI Office	2000	2001	2002	2003	2004	2005
PADI Americas	201,823	197,199	185,110	183,221	189,309	183,343
PADI Asia Pacific	116,864	135,665	137,818	137,190	142,118	119,133
PADI Canada	13,600	13,090	11,633	11,369	11,910	10,288
PADI Europe	74,133	101,755	96,876	97,278	101,216	89,122
PADI International Ltd.	72,370	75,960	77,945	81,587	87,589	88,797
PADI Japan	33,437	36,521	34,343	34,964	34,257	33,260
PADI Nordic	12,988	13,882	12,334	11,440	11,095	10,343
Total All PADI Offices	525,215	574,072	556,059	557,029	577,494	535,286

Liite 3. Toteamus riskeistä ja vastuusta

TOTEAMUS RISKEISTÄ JA VASTUUSTA (PADI International Ltd, PADI Nordic)

Ole hyvä, lue huolellisesti ja täytä tyhjät kohdat ennen allekirjoitustasi.

Tämä on toteamus, jossa sinulle kerrotaan pinta- ja laitesukelluksen riskeistä. Toteamus määrittää myös sukelluskurssin olosuhteet joihin osallistut omalla riskilläsi.

Allekirjoituksesi vaaditaan tähän toteamukseen todistamaan, että olet saanut ja lukenut tämän toteamuksen. On tärkeää, että luet toteamuksen sisällön ennen kuin allekirjoitat sen. Jos toteamuksessa on jotain mitä et ymmärrä, ole hyvä ja keskustele siitä kouluttajasi kanssa. Mikäli olet alaikäinen, myös vanhempasi tai huoltajasi tulee allekirjoittaa tämä lomake.

VAROITUS

Pinta- ja laitesukellukseen liittyy riskejä, jotka voivat johtaa vakaviin vammoihin tai kuolemaan.

Sukeltamiseen paineilmalla liittyy tiettyjä riskejä; mahdollisuus saada dekompressiotauti, keuhkojen ylilaaajenemisvamma tai muu painevamma jotka vaativat painekammiohoitoa. Koulutukseen ja luokitukseen vaadittavat harjoitussukellukset saatetaan tehdä kaukana, sekä ajallisesti että matkan osalta, lähimmästä painekammioista. Pinta- ja laitesukellus ovat fyysisesti rasittavia toimintoja ja tulet ponnistelemaan tämän kurssin aikana. Sinun tulee ilmoittaa rehellisesti ja mitään salaamatta terveysselontekosi koulutuksen järjestäville kouluttajalle/jille ja koululle.

VASTUUN POISSULKEMINEN

Kouluttaja/t, _____, koulutuksen järjestävä

sukelluskoulu, _____, PADI Nordic, PADI International Ltd, tai International PADI, Inc., eivät hyväksy mitään vastuuta kärsimästäsi tai aiheuttamastasi kuolemasta, vammasta tai muusta vahingosta, joka johtuu omasta toiminnastasi tai mistään seikasta tai tilasta, joka on omassa hallinnassasi ja joka on aiheutunut omasta huolimattomuudestasi.

Olen saanut tiedoksi ja olen lukenut tämän toteamuksen kokonaisuudessaan ennen sen allekirjoittamista.

Osallistujan nimi (ole hyvä, tekstää)

Osallistujan allekirjoitus

Päiväys (pp/kk/vv)

Vanhemman/huoltajan allekirjoitus (tarvittaessa)

Päiväys (pp/kk/vv)

Liite 4. Terveys selvityslomake

TERVEYSSELVITYS

Luottamuksellista tietoa

Lue huolellisesti ennen allekirjoittamista.

Tämän selvityksen tarkoitus on antaa sinulle tietoa laitesukellukseen liittyvistä riskeistä ja sinulta odotettavista toimenpiteistä koulutuksesi aikana. Sinun on allekirjoitettava selvitys ennen kuin voit osallistua koulutukseen, jonka tarjoaa:

kouluttaja: _____

sukelluskoulu: _____

Lue selvitys huolellisesti ennen allekirjoittamista. Sinun tulee täyttää tämä terveys selvitys ja vastata terveydentilaasi liittyviin kysymyksiin ennen kuin voit osallistua laitesukelluskoulutukseen. Jos olet alaikäinen on sinun pyydyttävä huoltajaasi allekirjoittamaan selvitys.

Laitesukellus on jännittävä ja vaativa harrastus. Oikein tehtynä ja sääntöjä noudattamalla se on erittäin turvallista. Jos hyväksytyt turvasääntöjä ei noudateta on turvallisuusrisi olemassa.

Terveystilakysely

Osanottajalle:

Tämän kyselyn tarkoitus on selvittää onko sinun saatava lääkärin hyväksyntä ennen osallistumistasi virkistys sukelluskoulutukseen. "Kyllä"-vastaus ei tarkoita automaattista sukelluskoulutusta, vaan se merkitsee sitä, että terveydentilassasi on seikkoja, jotka voivat vaikuttaa turvallisuuteesi sukelluksen aikana ja sinun on siksi saatava lääkärin hyväksyntä ennen aloittamista.

- ___ Voiko olla tai yritätkö tulla raskaaksi?
- ___ Käytätkö jotain resepti- tai käsi kauppalääkkeitä säännöllisesti? (ehkäisy pillereitä lukuunottamatta)
- ___ Oletko yli 45-vuotias ja sinuun liittyy vähintään yksi seuraavista?
- Poltat piippua, sikareita tai tupakkaa?
 - Sinulla on korkeat kolesteroliarvot?
 - Perheessäsi on sydänsairautta?

Onko sinulla tai onko joskus aiemmin ollut...

- ___ Astmaa, hengityksen vinkumista tai hengityksen vinkumista rasituksessa?
- ___ Usein toistuvaa tai erityisen kovaa heinänuhua tai allergiaa?
- ___ Toistuvia vilustumisia, keuhkoputken tai nenä- ja poskionteloiden tulehduksia?
- ___ Mitään keuhkosairauksia?
- ___ Pneumothorax eli ilmarinta (keuhkojen kasaan painuminen)?
- ___ Rintakehän alueen leikkauksia?
- ___ Suljetun tai aukean paikan kammoa?
- ___ Epilepsiaa, kohtauksia, kouristuksia tai käytätkö niihin lääkitystä?
- ___ Toistuvaa migreenisärkyä tai käytätkö lääkkeitä sen ehkäisyyn?
- ___ Pyörtymisiä tai tajuttomuuskohtauksia?
- ___ Kärsitkö usein matkapahoinvoinnista? (autossa tai veneessä jne.)?
- ___ Sukellusonnettomuuksia tai dekompressiotauti?

Merkittävä ylipainoisuus ja huono yleiskunto ovat haittana turvalliselle sukeltamiselle. Tietyissä olosuhteissa sukeltaminen voi olla erittäin raskasta. Hengitys- ja verenkiertoelimistöesi on oltava hyvässä kunnossa. Kaikkien kehon ilmatilojen on oltava terveet ja normaalit. Henkilön, jolla on sydänsairaus, epilepsia, astma tai muu vakava sairaus, joka on vilustunut, tukkoinen tai lääkkeiden tai alkoholin vaikutuksen alainen ei tule sukeltaa.

Mikäli käytät lääkkeitä on sinun saatava sekä lääkärisi että kouluttajasi hyväksyntä ennen koulutuksen aloittamista. Kouluttajaltasi saat myös tärkeää tietoa hengittämiseen ja paineentasaukseen sukeltamisen aikana liittyvistä turvasäännöistä. Sukelluslaitteen väärinkäytökset voivat johtaa vakaviin vammoihin. Voidaksesi käyttää laitetta oikein on sinun saatava perusteellinen koulutus pätevän kouluttajan valvonnassa.

Mikäli sinulla on tähän terveys selvitykseen liittyviä kysymyksiä keskustele niistä kouluttajasi kanssa ennen allekirjoittamista.

Vastaa seuraaviin nykyistä ja aiempaa terveydentilaasi koskeviin kysymyksiin KYLLÄ tai EI. Mikäli et ole varma, vastaa KYLLÄ. Mikäli jokin seuraavista koskee sinua, on sinun saatava lääkärin hyväksyntä ennen koulutukseen osallistumista. Saat kouluttajaltasi lääkärinlausuntoa varten kaavakkeen, jossa on ohjeet tutkimuksen suorittavalle lääkärille.

- ___ Sukellusonnettomuuksia tai dekompressiotauti?
- ___ Vaikauksia suorittua keveistä liikuntasuorituksista (kuten kävellä 1600 metriä alle 12:ssa minuutissa)?
- ___ Toistuvia selkäongelmia?
- ___ Selkäleikkauksia?
- ___ Diabetes?
- ___ Tuki- tai liikuntaeliongelmiä leikkauksen tai vamman seurauksena?
- ___ Korkea verenpaine tai käytätkö verenpainelääkitystä?
- ___ Sydänsairauksia?
- ___ Sydänkohtauksia?
- ___ Angina pectoris tai sydän- tai verisuonileikkauksia?
- ___ Korvien tai nenä- ja/tai poskionteloiden leikkauksia?
- ___ Korvaongelmia, kuulonmenetystä tai tasapaino-ongelmia?
- ___ Korvien paineentasausongelmia lentokoneessa tai vuoristossa?
- ___ Verenhiyytymisongelmia tai muita verisairauksia?
- ___ Minkäänlaista tyrää?
- ___ Vatsahaava tai vatsahaavaleikkauksia?
- ___ Paksusuolilivane?
- ___ Alkoholin tai lääkkeiden väärinkäyttöä?
- ___ Mielenterveyshäiriöitä?

Olen vastannut ylläoleviin kysymyksiin totuuden mukaisesti. Ymmärrän, että olen velvollinen olemaan salaamatta nykyistä tai aiempaa terveydentilaani koskevia tietoja.

Osallistujan allekirjoitus

Päiväys

Huoltajan allekirjoitus (mikäli osallistuja on alaikäinen)

Päiväys

Liite 5. Tule kokeilemaan laitesukellusta – mainos

Tule kokeilemaan

Tervetuloa introlle!

Introusukelluksella pääset tutustumaan turvallisesti laitesukelluksen maailmaan. Tule yksin tai kaveriporukassa kokeilemaan miltä sukeltaminen tuntuu!

LAITESUKELLUSTA

JÄRJESTÄN OPINNÄYTETYÖNÄNI LAITESUKELLUSKOKEILUJA AALTO ALVARISSA LAUANTAIAMUPÄIVISIN 11. JA 25. MARRASKUUTA. PAIKKOJA ON RAJOITETUSTI, JOTEN OLE NOPEA! KOKEILUN HINTA ON 50€.

KYSELYT JA ILMOITTAUTUMISET:
 JANNE.RUOHONEN.MTA@JAMK.FI
 P. 050 - 36 222 06

Liite 6. Ennakkokyselylomake sukeltamaan lähtijöille

ENNAKKOKYSELY SUKELTAMAAN LÄHTIJÖILLE

1. MIKÄ INNOSTI LÄHTEMÄÄN MUKAAN?

2. PELOTTAAKO TAI JÄNNITTÄKÖ JOKIN SEURAAVISTA?

___ Korvat sattuu, kun sukeltaa syvälle

___ Ilma loppuu

___ Tulee paniikki

___ Hukun

___ Sukeltajantauti

___ Joku muu, mikä?

3. LUETTELE, MITÄ LAITTEITA TIEDÄT SUKELTAMISESSA
KÄYTETTÄVÄN?

Liite 7. Palautelomake

PALAUTE

PVM _____

1. SUKUPUOLI

___Mies

___Nainen

2. TOIMENKUVA

___Opiskelen

___Työelämässä

___Työtön

3. YMPYRÖI MIELEISIN VAIHTOEHTO. 1 = TÄYSIN ERI MIELTÄ 4 = TÄYSIN SAMAA MIELTÄ

Kokeilu vastasi odotuksiani 1 2 3 4

Opetus oli asiantuntevaa 1 2 3 4

Tunsin oloni turvalliseksi vedessä 1 2 3 4

Innostuin lajista 1 2 3 4

4. OLISIKO OPETUKSESSA PITÄNYT KESKITTÄÄ PAREMMIN JOHONKIN?

5. HALUAISITKO SUORITTA A SUKELLUKSEN PERUSKURSSIN?

___Kyllä

___En, mitkä seuraavista näet esteenä?

___Raha

___Ei ole aikaa

___Kiinnostus ei riitä

___Pelkään epäonnistuvani

___Joku muu, mikä: _____

6. VAPAA KOMMENTTI (Tähän voit jättää myös sähköpostiosoitteesi, mikäli haluat Exitin lähettävän sinulle tietoa tulevista kursseista)

Liite 8. Kuvia sukelluskokeilusta

